Część I. N° 21. PETERSBURG, 28 MAJA 1830.

TYGODNIK PETERSBURSKI.

TYGODNIK co Środa ogłasza wiadomości rządowe, polityczne, handlowe i naukowe. Prenumerować można w Redakcii Tygodnika w Petersburgu na ulicy Oficerskiej w domu Prejsa lub u xięgarza Smirdina przy Sinym moście; na prowincyi we wszystkich Pocztamtach, Kantorach i Expedycijach Pocztowych, lub zapisując wprost do Redakcii Tygodnika albo do Gazetnej Expedycii Petersburskiego pocztamtu; a za granicą w tamecznych urzędach Pocztowych. Prenumerata dla odbierających na miejscu *roczna* za 52 numera 30, r. as. *półroczna* od 9 Lipca za 26 numerów 17. r. as.—Z noszeniem zaś do mieszkań, lub przesyłaniem pocztą we wszystkie miejsca wewnątrz kraju i za granicę s portem do granicy tylko, *roczna* 35. *półroczna* 20 rub. ass.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Warszawa $\frac{16}{28}$ *Maja.* 12 t. m. w rocznicę Koronacyi JCH CESARSKICH MOŚCI. NN. PAŃSTWO odbierali w zamku Królewskim o 11 zrana, powinszowania znakomitych osób płci obojéj i wyższych urzędników wojskowych — Tegoż dnia Xiążę następca Tronu Pruski przybył do tutejszéj stolicy—wieczorem miasto było oświecone — 14 t. m. o 8 rano *Cesarz Jmć* był na paradzie wszystkich półkow gwardyi Rossyjskiéj i Polskiéj, składających korpus odwodowy, i wojska polskiego znajdującego się w Warszawie, pod dowodztwem J. C. M. CESARZEWICZA. N. PAN raczył oświadczyć zupełne SWOJE zadowolnienie.—Popis ten uczczony był obecnością N. PANI, któréj towarzyszyła Xiężna *Łowicka*, oraz W. XIĘCIA MICHAŁA i Xięcia Pruskiego. 15 Maja w święto Wniebowstąpienia CESARZ JMĆ słuchał mszy ś. w Kaplicy Zamkowéj, potém był na paradzie.

OTWARCIE SEJMU.

Stosownie do Uniwersału Królewskiego ogłoszonego 25 Marca b. r. otwarcie czwartego Sejmu Królestwa Polskiego miało miejsce dzisiaj w tutejszéj stolicy. Senatorowie, Posłowie i Deputowani, po wysłuchaniu mszy ś. w Kosciele Katedralnym połączyli się w sali Senatu, gdzie CESARZ I KRÓL JMĆ w towarzystwie N. CESARZOWÉJ otoczony Ministrami, Radą Stanu, orszakiem przybocznym i całym Dworem, otworzył posiedzenia Sejmu następną Mową.

Mowa N. CESARZA I KRÓLA *miana na pierwszéj Sessyi Sejmowéj w Izbach złączonych d.* 28 *Maja* 1830 *r.*

Reprezentanci Królestwa Polskiego!

Pięć lat upłynęło od ostatniego zgromadzenia Waszego. Niezależące od woli Mojéj powody, zwołać Was Mi niedozwoliły, lecz przyczyny tego opóźnienia szczęśliwie znikły; s prawdziwém przeto ukontentowaniem widzę się dziś poraz pierwszy otoczonym Reprezentantami Narodu.

W tym przeciągu czasu podobało się Opatrzności Boskiéj powołać do Siebie Wskrzesiciela Ojczyzny Waszéj. Uczuliście wszyscy wielkość straty, i uczuliście ją głęboko. Senat, tłumacz Waszych uczuć, oświadczył Mi życzenie, by uczcić na zawsze pamięć najszlachetniejszych cnot, i wiekopomnéj wdzięczności.

Każdy Polak będzie miał sposobność przyłożyć się do wystawienia Pomnika, względém którego wniosek Wam przedstawiony zostanie.

Wszechmocny pobłogosławił orężowi Naszemu w dwóch wojnach, które Cesarstwo świeżo odbyło. Polska, wynikających z nich ciężarów nie ponosiła. Ma ona wszelako udział w nabytych korzyściach, przez to wspólnictwo sławy i użytku, które odtąd wypływa z nierozdzielnego węzła łączącego ją z Rossyą. Wojsko Polskie czynnego w walkach uczestnictwa nie miało, lecz zaufanie Moje wskazało mu było niemniej ważne przeznaczenie: tworzyło przednią straż armii mającéj czuwać nad bezpieczeństwem Cesarstwa.

Minister Mój Spraw Wewnętrznych wystawi Wam obraz położenia Królestwa. Równie udzielony Wam zostanie, złożony Mi przez moię Radę Stanu rapport o działaniach Administracyjnych. Ufam iż zadowoleni będziecie z znakomitych wypadków pod niektóremi względami osiągniętych.

Skutki wynikłe s prawa o Towarzystwie Kredytowém Ziemskiém, przewyższyły Moie oczekiwanie; stanowią one dziś silną podstawę wszelkich stopniowych ulepszeń publicznego i prywatnych maiątków.

Postępy coraz znacznieysze przemysłu; wzrost Waszego handlu zewnętrznego i pomnożenie zamian z Rossyą, należą do korzyści których juž używacie i które rokują Wam pewność coraz bardziéj rosnącéj pomyślności.

Rozmaite likwidacye pozostawały do ukończenia. Układ z Saxonią jest już zawarty. Rozrachunki z Rossyą daleko są posunięte. Wzaiemne obliczenie s Francyą wkrótce się rozpocznie. Na ówczas, ilość długu narodowego, będąc ostatecznie ustanowioną, nowe prawo Skarbowe oznaczyć będzie mogło, przychody i ciężary krajowe.

Deputacya w części z grona Waszego wybrana, przygotowała była 2-gą xięgę Kodexu Cywilnego; lecz praca ta zdaie się, nie nabyła ieszcze stopnia należytéj dojrzałości. Zaleciłem wszakże, aby niektóre jéj części, których potrzebę wskazywało doświadczenie, przełożone Wam zostały.

W wykonaniu rosporządzeń względem przyczyn nieważności małżeństwa i względem rozwodów, zawartych w 1-éj Xiędze Kodexu Cywilnego, a na ostatnim Sejmie uchwalonych, wydarzyły się trudności które przejrzenia tychże rosporządzeń koniecznie wymagaią. Zwracam całą Waszę uwagę na ten przedmiot, tyle obchodzący pierwszy z węzłów towarzyskich i spokojność sumienia ludzkiego.

Ujrzycie że uczyniono zadosyć niektórym żądaniom Waszym; że uskutecznienie innych odłożonem być musiało; lecz że wszystkie ściśle rozważane były, i że tym sposobem prawo petycyi w należytych określone granicach, kiedy oświéca Rząd, przyczynia się do pomyślności publicznéj.

Reprezentanci Królestwa Polskiego! Wypełniaiąc w całej rosciągłości artykuł 45 Ustawy Konstytucyinéj, dałem wam rękojmią Moich zamiarów. Od Was samych zależy ustalić dzieło Wskrzesiciela ojczyzny Waszéj, używając z mądrém umiarkowaniem praw i swobód które Wam nadał. Niech zgoda i spokojność Waszym przewodniczą obradom. Przychylę się do ulepszeń jakie przy rozmaitych podanych Wam projektach do praw, przełożycie; i cieszę się nadzieją że Niebo pobłogosławi prace, przy tak szczęśliwych okolicznościach rospoczęte.« (*)

11 *Maja*. Odbyło się tu uroczyste odkrycie posągu Kopernika. Prezes Towarzystwa Przyj. Nauk Jul. Ursyn Nemcewicz tak przemówił przy tym obchodzie «Trzy blisko wieki upływa, jak ten Mąż, który pierwszy wir ziemi naszej przepisał, we wnętrze ziemi tej zstąpił. Jak wielu innych Mężów, wielkiemi odkryciami zasłużonych światu, tak i nasz *Kopernik*, długo nie uczczonym pozostał. Nigdy atoli pamięć wielkich ludzi, nie ginie całkiem: choć późna, wdzięczna potomność hołd im winny oddaie. Ten co ludzkości, naukom poświęcił zdrowie i majątek swój ś. p. Stanisław *Staszyc* zeszły Prezes Towarzystwa Królewskiego, pierwszy powziął myśl, publiczną składką nieśmiertelnemu Ziomkowi naszemu Mikołajowi *Kopernikowi* posąg wystawić, i sam w większéj połowie do składki przyczynił się. Najpierwszy rzeźbiarz *Thorwaldsen* model Jego ukształcił. Artyści Warszawscy PP. *Gregoires* pod dozorem Towarzystwa Królewskiego, ulali go ze spiżu. Przyszedł uroczysty dzień, gdzie po dziesięcioletniej pracy i trudach dzieło to na widok publiczny wystawioném zostanie; przyszedł dzień, gdzie to słońce, w które *Kopernik* przez pół wieku wlepione miał oczy, dziś na wizerunek Jego łaskawe rzuci promienie. Stajesz więc o wielki Mężu, Kapłanie niegdyś Najwyższego, chwało ziemi naszej, przed tym przybytkiem nauk i umiejętności; strzeż go od wszelkich złych przygód, nie przestawaj zażywiać duchem twoim, czcicielów i współziomków swoich. Jakżem szczęśliwy, że choć przy schyłku życia mego, doczekałem tej chwili! *Nunc dimitte Domine servum tuum*. Niech spada zasłona.»

Petersburg 27 *Maja*. Przez Najwyższe Reskrypta z d. 10 t. m. mianowani Kawalerami orderu S. Anny 1 kl. s Koroną Jenerał-Adjutant Jen. Major *Heroa*, S. Anny 1 kl. Dowodzący Dynaburskim Oddziałem, Dowodzca 3 bryg. 2 dyw. piechoty Jen. Major Xżę *Pchejze* Dowodzca 1 bryg. Saperów, Jen. Major *Denu* i Dowodzca twierdzy Dynaburskiej Jen. Major *Helwig*.

— Przez Najwyższe Ukazy do Rząd. Senatu: *z d.* 29 *Kwietnia* linija Monopolii poszlinowych Noworossyjskiego kraju, od tego punktu, gdzie granice Gubernii Chersońskiej i Podolskiéj przytykają do Dniestru, przedłużoną zostaje w górę, wzdłuż linii Podolskiéj Gubernii, aż do Austryjackiej granicy—*z d.* 11 *Maja* Członek Rady Ministerstwa Spraw Wewn. Rzecz. R. St. *Butkow* mianowany Członkiem Głównego Zarządu Cenzury od tegoż Ministerstwa.

— W nagrodę zasług oddanych w czasie ustałéj już w Bessarabii zarazy Najłaskawiéj mianowani zostali Radzcami Dworu, Assesorowie Kol. Prokuror Odeskiego handlowego Sądu *Wojnow*, i Radzca Rządu Gubern. Chersońskiego *Bielikowicz* a Szlachcic *Skrybicki* otrzymał stopień 14 kl.

— N. Pan raczył dozwolić PP. Senatorom użyć odpoczynku w ciągu wakacyjnych miesięcy bieżącego lata, z zastrzeżeniem aby w każdym Departamencie pozostała ustanowiona liczba Członków do sądzenia spraw. Dla większéj w tém dogodności oddziały 3, 5 i 6 Dep. połączone zostają w jedno Sądownictwo.

— Z Rząd. Senatu (1 Dep.) wyszły następne Ukazy: 1) *z d.* 19 *t. m.* O wyborze wychowanic Kazańskiego Urzędu Powszechnej Opieki, do tamecznego Jnstytutu Panien Szlacheckich—2) *tegoż dnia*, o karach pieniężnych którym uległy niektóre sądownictwa i urzędnicy za niespełnienie odezw Kontroli Państwa—3) *tegoż dnia*, o wydawaniu prywatnym osobom podorożnych w takich miastach, gdzie nie ma powiatowych Skarbnych, oraz na odległych komorach Celnych. 4) *tegoż dnia*, o przyjmowaniu do Skarbu od Dzierżawców Monopolii wódek w Gubernijach Wielkorossyjskich od 1831 po 1835 rok, srebrnéj i miedzianej monety. 5) *z d.* 20 *t. m.* (Z og. Zgr. 3 pierwszych Dep.) O dozwoleniu Szlachcie Kurlandskiéj oddawać dobra swoje w zastaw ludziom, niemającym prawa władania majątkami nieruchomemi (zawsze z wyłączeniem Żydów.—6) *tegoż dnia*, (s tegoż Ogol. Zgr.) Aby sprawy między Muzułmanami o nieposłuszeństwie dzieci rodzicom, rospoznawane były przez władze duchowne tegoż wyznania, podług ich praw i obrządków—7) *tegoż dnia* (z 1 Dep.) z obwieszczeniem nowego prawidła na robienie beczek, wysyłanych morzem z olejami roślinnemi.—8) *z d.* 21 *t. m.* Z zaleceniem aby wiadomości zażądane przez Czasową Kontrolną Kommisyą, niezwłócznie były przysłane—9) *tegoż dnia* (z Og. Zgr. 3 pierwszych Dep.) Z wykładem, iż niedobor z dusz przypisanych po rewizyi, podatku przeznaczonego na kapitał zabeśpieczenia żywności w Państwie (народнаго продовольствія), nie należy do rzędu niedoborów, darowanych przez Najłaskawszy Manifest 22 Sierpnia 1826 r. *(Gaz. Sen.)*

Ogłoszenie. Pełniący obowiąski Kontrolera Państwa, s powowodu otrzymanych prośb od osob prywatnych o rychlejsze rospoznanie pretensyi ich do skarbu, wynikłych z rachunków likwidacyjnych, obwieszcza wszystkich mających takie pretensye, że rachunki te weszły do Kontroli Państwa z Ministerstwa Wojny w drugiém półroczu 1829 r. powiększej części nierospatrzone; że przy końcu 1829 r. na szczególne polecenie pełniącego obow. Kontrolera Państwa, przystąpiono do ich rewizyi,

(*) Mowę Ministra Spraw Wewn. mianą na pierwszéj Sessyi Sejmowéj umieścimy w przyszłych NN.

która, w stosunku do zawiłości i ogromu tego dzieła, idzie ze znacznym postępem i że stąd osobom interesowanym pozostaje tylko oczekiwać cierpliwie ostatecznych wypadków i ogłoszenia o nich w czasie przyzwoitym przez Gazety. Niniejsze obwieszczenie czyni się w celu uspokojenia osób interesowanych i zapewnienia iż ich należności zostaną im wypłacone s procentami, stosownie do prawa, oraz że wszelkie w tym względzie starania w Kontroli Państwa, poczytują się za zupełnie niepotrzebne.

(R. J.)

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

Londyn 21 *Maja.* Zdrowie Króla podług ostatnich wiadomości nieco się poprawiło.

— Na posiedzeniu 10 t. m. Jzba niższa zajmowała się naprzód różnemi miejscowemi prośbami, złożywszy poźniej Komitet Skarbowy wyznaczyła rozmaite summy. Na posiedzeniu 11 t. m. P. O'Connell domagał się złożenia papierów tyczących się sprawy Boris O'Kana która w swoim czasie wielkie sprawiła wrażenie w Jrlandii; wniosek ten dał powod do żwawej sprzeczki między Adwokatem jeneralnym Jrlandii i P. O'Connel który, cofnął nakoniec swoje żądanie—Wniosek P. Hume względem podania prośby do Króla o zniesienie urzędu Namiestnika w Jrlandii został odrzucony 229 głosami przeciw 115 — P. Robinson żądał naznaczenia komitetu dla wyśledzenia obecnego stanu wyspy Nowej Ziemi (Newfoundland) której 80 do 90,000 mieszkańców niemają reprezentacii. Minister osad stanął w obronie rządu i wniosek P. Robinson został odrzucony—Dnia 13 P. Slaney żądał aby był wyznaczony Komitet dla wyśledzenia stanu klass roboczych, wniosek ten został przyjęty.

— W Jzbie Parow Hr. Stanhope podał dnia 13 prośbę od 2400 zubożałych tkaczów z Warwickshiru oraz od właścicieli okrętów w Londynie, żądających aby towary zagraniczne kupowane przez poddanych Angielskich wprowadzano na okrętach krajowych. Xżę Wellington starał się przekonać iż w ciągu ostatniego roku stosunek liczby okrętów Angielskich do liczby zagranicznych był na korzyść pierwszych.

— Na posiedzeniu Jzby Niższéj 14 Maja Sir John Graham mówił o pensyjach Członków Rady Tajnej. Członków tych jest teraz 169, s których 113 pobiera pensyi 650,164 f. st. rocznie. W téj liczbie jest 50 takich, którzy zajmują po kilka urzędów, nawet cywilnych i wojskowych razem. Dla nich idzie corok 221,130 f. st. a zatém na każdego po 7371 f. 29 Radzców Tajnych zajmujących posady dyplomatyczne odbierają 126,176 f. st. co wynosi na każdego po 4130 f. Z liczby 113 Radzców, 22 są członkami Jzby Niższéj i odbierają 90,849 f. Mówca czyniąc porównanie tych summ z ogólną summą wydatkowaną rocznie na wszystkich urzędników Państwa, skończył na oświadczeniu, iż w zmniejszeniach, których wymaga obecny stan kraju, niepozwoli nigdy aby zaczęto od pensyi niższych urzędników, a omijano wyższych i zamożniejszych. Mowa P. Graham przyjęta była s powszechnym oklaskiem.

— 17 Maja bill o nadaniu praw Żydom w Anglii, został *odrzucony* większością 228 głosów przeciw 165.

— Starania Missionarzów pomyślny otrzymują skutek na wyspach Sandwich; Zgromadzenie chrześciańskie w Hawaii, najpołudniowszej s tych wysp, na której znajduje się sławny Wulkan Peli, zawiera już około 4000 członków; do 10,000 osób nauczyło się czytać u missionarzów.

— Canton Register podając niektóre wiadomości o ludności w Chinach powiada: między innemi, że 49 roku Kong-he (1700) w kilka czasów po podbiciu tego kraju, którego ludność przez wojny znacznie zmiejszała, Cesarz Kun-long niewięcej nad 23,312,200 dusz w Chinach policzył, dodaje także iż wedle spraw zdawanych przez Gubernatorów wszystkich prowincii ludność w 1793 dochodziła do 307,467,200. Lord Makartney zwiedzając ten kraj w kilka lat poźniej liczył 330,000,000. Trzymając się obserwacii Cesarza Kun-long iż w 795 ludność była piętnaście razy większą niż w 1710 wypada iż w ówczas Chiny liczyły 345,000,000.

Paryż 21 *Maja.* Roskazem Królewskim 19 Maja P. Chantelauze Prezydent sądu Królewskiego w Grenoble został mianowany Strażnikiem pieczęci i Ministrem Sekretarzem Stanu w wydziale sprawiedliwości na miejsce P. Courvoisier który został Ministrem Stanu, Członkiem tajnej rady.—Baron de Montbel Minister Sekretarz Stanu w wydziale spraw Wewn. został Ministrem Sekretarzem Stanu w wydziale Skarbu, zastąpił go w wydziale Spraw Wewnętrznych Hr. Peyronnet Par Francii—Baron Capelle Radzca Stanu, Prefekt Sekwany i Oise został Ministrem Sekretarzem Stanu w wydziale robot publicznych.

— Jeneralna dyrekcija dróg, mostow i kopalni została zniesioną; P. Becquey jej naczelnik otrzymał uwolnienie i miejsce Ministra Stanu, Członka Rady tajnej.

— Przez roskaz Królewski z d. 16 Maja *Jzba Deputowanych została rospuszczoną.* Kollegia wybiorcze okręgowe naznaczone na 23 Czerwca, Departamentowe na 3 Lipca, a Kollegium Departam. Korsyki na 20 Lipca b. r. Jzby Parów i Deputowanych są zwołane na dzień 3 Sierpnia b. r.

— Depesza telegraficzna s Tulonu od Admirała Duperré do Ministra Marynarki i Osad 18 Maja o wpół do drugiej donosi, iż flota gotową jest do wyjścia pod żagle, wszystko już jest zładowane. Pierwszy oddział korzystając z małego wiatru już wypłynął.

— Pani Letycija matka Cesarza Napoleona umarła w Rzymie 26 Kwietnia.

— Donoszą s Tunis iż Bej oświadczył się s przyjaźnią dla Francii, i dobrze przyjął Agenta dyplomatycznego i Oficera wysłanego przez Rząd francuski, dla obeznania się s położeniem miasta; mimo to iż poseł algierski groził mu rabunkiem jego państwa. Bej ma stały zamiar trzymać się strony francuskiej: Dej więc Algierski prócz Trypoli niema więcej sprzymierzeńców.

(G. P. J. de St. Pet.)

— 14 Maja b. r.. wyszły w Paryżu pamiętniki P. Constant, który był kamerdynerem Napoleona. Tegoż dnia sprzedano 2000 exemplarzy tego ciekawego dzieła.

— W okolicach miasta Dijon uczyniono trafem ważne odkrycie. Znakomity mechanik P. Delagaye, chcąc oczyścić dwa kamienie młyńskie od piasku, wzrucił pomiędzy nie słomy siekanéj, po kilku obrótach koła, z zadziwieniem postrzeżono, iż sieczka zmleła się na mąkę, ciemnego wprawdzie koloru, lecz wielce podobną do zwyczajnéj razowéj. Konie i swinie chciwie ją jadły, i chleb s téj mąki upieczony można było jeść bez niesmaku. Doswiadczenie to powtórzone było w obecności miejscowego Prefekta. Oczekują ważnych s tego odkrycia wypadków.

— Gazeta Liońska zbija pogłoskę rosszerzoną, jakoby Król Francuski miał oświadczyć, że w razie niepomyślnego wypadku wyborów, uda się do Rzymu, i zostawi synowi rosprawienie się ze stronnictwami.

— Tutejsze gazety zawierają list Dra. Pariset, opisujący examen szkoły lekarskiéj w Abu-Zabel w Egypcie, odbyty w jego obecności. Popis odbył się ze świetnością. Ministrowie, Jenerałowie Muzułmanie, s Francuzami, Włochami i wielu innemi Europejczykami razem się na nim znajdowali. Obok Szeryfa siedział kapucyn, obaj nalewali sobie wielkie szklanki wody. Nie brakło i na muzyce: młodzi Arabowie grali: vive Henri IV, vive ce Roi.... Uczniowie pierwszej klassy mogliby się równać z naszemi dobremi studentami. Dziesięcioletnie dzieci objaśniały skelet z nadzwyczajną dokładnością. Skelet w ręku mahometanów: młodzież z Mekki rosprawiająca o fiziologii.... *(Zuschauer.)*

Od brzegów Elby 19 *Maja.* Storthing Norwegski podał 28 Kwietnia adress do Króla prosząc aby roskazał koronować małżonkę swoję na Królowę Norwegii, i odbyć ten obrzęd w Christianii, gdzie reprezentanci narodu będą mogli być świadkami koronacyi.

— Podług ostatniego popisu ludności w Kopenhadze, 1 Listopada 1829 liczba mieszkańców téj stolicy wynosiła 111,997, s których 54,950 mężczyzn, i 57,047 kobiet. W téj liczbie było 2,436 żydów.

Lizbona 2 *Maja.* Wicehr. Santarem Minister stosunków zewnętrznych i P. da Costa Montealegre Poseł Króla Hiszpańskiego przerwali między sobą stosunki dyplomatyczne. Poseł oddalił się do Cintra.

Grecija. W Courrier de Smyrne umieszczony jest list s Poro z d. 8 Kwietnia zawierający co następuje «Wiadomość o prędkim przybyciu Xcia Leopolda porusza wszystkie umysły. Ten ważny wypadek będący przedmiotem wszystkich rozmów rozdzielił Greciją na dwie partyje: pierwsza, składająca się po większej części z urzędników utrzymuje stronę Prezydenta którego niechce utracić, druga mocniejsza, spodziewa się odmian w rządzie i całą nadzieję pokłada w Xciu Leopoldzie, Członkowie téj ostatniej sądzą, że pierwsza czynność nowego Rządzcy będzie oddalenie ze służby wielkiej liczby teraźniejszych urzędników. Oprócz tego są jeszcze dwie partyje, które wszakże niezasługują na szczególną uwagę: jedna z nich życzy znowu Tureckiego rządu, a druga pragnie bezrządu. W ostatnich listach z Nauplii donoszą iż Xżę Leopold przysłał do Hr. Kapodistrija depesze, w których jak powiadają prosi Prezydenta zarządzać Greciją do jego przyjazdu; gdyż byt kraju którego on został wybranym rządzcą i stosunki jego z różnemi Państwami zmuszą go zabawić jeszcze kilka miesięcy w Europie; prosił także Prezydenta ażeby mu przysłał szczegółowy opis stanu Grecii. Hrabia po odebraniu tych papierów, postanowił posłać do Xcia za deputatów P. Rizzo sekretarza spraw zagranicznych i P. Mawrokordato; powiadają że oni wkrótce udadzą się do Xcia dla zdania mu sprawy o obecnym stanie Grecii»

(Gaz. Pet. J. de St. P. P. Pół.)

WIADOMOŚCI HANDLOWE.

Petersburg 27 *Maja.* Po 20 t. m. weszło do Portu Kronsztadtskiego 280 okrętów, wyszło 33. Do Ryzkiego zaś po dzień 17 Maja weszło statków 355. wyszło 115.

Archangelsk 10 *Maja.* Północna Dźwina puściła 7 b. m. w tych dniach spodziewamy się przybycia Okrętów i barek z Wołogodskiej i Wiatskiej Gubernij.

Stokholm 11 *Maja.* W skutek podanych prośb Król pozwolił ażeby oba parowe statki chodzące między Petersburgiem i Lubeką, przy zawinięciu do Jstadt były uwalniane od wszelkich opłat i używały wszystkich tych ulg i korzyści jakie się użyczają Szwedzkim i Pruskim parowym statkom, oraz aby rzeczy podróżnych przenoszone były ze statku do komory celnej i zostawały tam pod strażą, ale bez rewizii, póki się nie przeniosą na drugi statek.

Londyn 21 *Maja.* Cło od zagranicznéj pszenicy zostało zniżone o 1 sziling, a od bobu o $1\frac{1}{2}$ szilinga.

— 15 Maja. W jednej s tutejszych gazet umieszczona jest urzędowa wiadomość o parowych statkach w Królestwie W. Brytanii. od 1814 r. do 31 Stycz. 1830. Parowe statki niebyły w powszechnej użyciu w Anglii do 1814 r. chociaż już były przyjęte w stanach Zjednoczonych, w 1814 r. było ich tylko 11, a do r. 1829 liczba urosła do 342 podejmujących 50,108 tonów. Z liczby tych chodzi teraz po Tamizie 170.

— S Konstantynopola otrzymano urzędowe wiadomości, że Sułtan na mocy ostatniego traktatu z Rossiją, roskazał ażeby Duńskie, Szwedzkie, Hiszpańskie i Neapolitańskie okręty wpuszczane były na Czarne morze bez żadnych opłat.

CENY ŚREDNIE ZBOŻA I KARTOFLI W MIASTACH TARGOWYCH PRUSKICH Z MIES. KWIET. 1830 R.
(Zob. Tygodn. Petersb. str. 66.)

	Pszenica żołta.	Żyto.	Jeczmień mały i wielki.	Owies.	Kartofla.
	S	z	e f	e	l.
Królewiec....	$51\frac{1}{12}$.	25.	$17\frac{7}{12}$.	$13\frac{1}{6}$.	$13\frac{11}{12}$.
Memel......	50.	$29\frac{1}{4}$.	$19\frac{1}{3}$.	$14\frac{3}{4}$.	$11\frac{5}{12}$.
Tylża......	50.	$25\frac{1}{12}$.	$16\frac{1}{3}$.	$11\frac{1}{2}$.	$7\frac{5}{12}$.
Gdańsk......	$59\frac{1}{2}$.	28.	$20\frac{1}{2}$.	15.	13.
Grudziądz....	$63\frac{3}{4}$.	$25\frac{1}{3}$.	16.	15.	9.
Toruń......	$46\frac{5}{6}$.	$24\frac{1}{4}$.	18.	$13\frac{2}{3}$.	$8\frac{2}{3}$.
Poznań......	$47\frac{5}{12}$.	$27\frac{1}{4}$.	$20\frac{1}{6}$.	$15\frac{1}{2}$.	$12\frac{3}{4}$.
Bydgoszcz....	$46\frac{3}{4}$.	$27\frac{1}{2}$.	$15\frac{1}{2}$.	$14\frac{3}{4}$.	$9\frac{11}{12}$.
Frausztad....	$51\frac{5}{12}$.	$32\frac{1}{2}$.	$25\frac{1}{2}$.	20.	$10\frac{1}{12}$.
Rawicz......	$52\frac{1}{6}$.	$32\frac{1}{2}$.	$30\frac{1}{4}$.	$19\frac{11}{12}$.	13.
Berlin......	$63\frac{1}{12}$.	$36\frac{3}{4}$.	29.	$24\frac{7}{12}$.	18.
Frankfurt n. Odrą	$54\frac{1}{6}$.	$30\frac{1}{2}$.	$24\frac{2}{3}$.	$21\frac{3}{4}$.	9.
Wrocław.....	45.	$34\frac{5}{12}$.	33.	$21\frac{5}{6}$.	24.
Lignica......	$41\frac{3}{4}$.	$35\frac{1}{6}$.	$30\frac{5}{6}$.	$23\frac{1}{3}$.	18.
Świdnica.....	$46\frac{1}{4}$.	$38\frac{1}{2}$.	$32\frac{1}{2}$.	$22\frac{1}{2}$.	18.
Magdeburg....	$56\frac{1}{2}$.	$32\frac{1}{2}$.	$26\frac{5}{6}$.	$18\frac{1}{2}$.	$17\frac{1}{2}$.

Podług podobnych wyliczeń średnia cena okazała się w miastach

11 Pruskich...	$51\frac{2}{3}$.	$24\frac{2}{3}$.	$17\frac{1}{6}$.	$12\frac{5}{6}$.	$9\frac{7}{12}$.
4 Poznańskich.	$49\frac{5}{12}$.	$29\frac{11}{12}$.	$22\frac{5}{6}$.	$17\frac{1}{2}$.	$11\frac{5}{12}$.
9 Brandenburskich. i Pomorskich	$54\frac{5}{6}$.	$31\frac{2}{3}$.	$24\frac{1}{2}$.	$19\frac{11}{12}$	$11\frac{1}{3}$.
10 Szląskich..	$49\frac{1}{4}$.	$37\frac{1}{2}$.	$30\frac{5}{12}$.	$22\frac{1}{6}$.	$16\frac{5}{12}$.
7 Saskich...	$50\frac{5}{6}$.	$31\frac{7}{12}$.	$25\frac{1}{3}$.	$17\frac{11}{12}$.	$12\frac{7}{12}$.
4 Westfalskich.	$57\frac{11}{12}$.	$43\frac{2}{3}$.	$31\frac{1}{6}$.	$21\frac{1}{2}$.	$19\frac{5}{12}$.
13 Reńskich..	$66\frac{1}{4}$.	$45\frac{1}{3}$.	$33\frac{7}{12}$.	$21\frac{11}{12}$.	$16\frac{11}{12}$.

Ceny średnie zboża we Francyi w Maju b. r.

Hektolitr

Pierwsza klassa	Pszeni. Fr. s.	Żyto. Fr. s.	Mais. Fr. s.	Owies. Fr. s.
Tuluza, Fleurance, Marsylija, Gray	22. 39.	16. 26.	11. 31.	11. 6.
Druga klassa				
Marans, Bordeaux, Tuluza	19. 86.	12. 42.	9. 55.	10. 94.
Gray, St. Laurent, Grand Lemps	25. 28.	16. 25.	14. 23.	8. 82.
Trzecia klassa				
Mühlhausen, Strazburg	20. 75.	13. 39.	— —	8. 57.
Bergues, Arras, Roye, Soissons, Paryż, Rouen	20. 28.	11. 27.	— —	8. 43.
Saumur, Nantes, Marans	20. 85.	14: 80.	— —	9. 94.
Czwarta klassa				
Metz, Verdun, Charleville, Soissons	19. 15.	11. 20.	— —	7. 23.
St. Lo, Paimpol, Quimper, Hennebon, Nantes	20 56.	12. 74.	— —	9. 59.

(Moniteur.)

KURS WEXLOWY i PIENIĘŻNY.

Petersburg 23 Maja.

Na Londyn	na 3 mies.	pens.	10½ 15/52.	za r. ass.
— Amsterdam . . .	— —	— —	— —	
— Hamburg	— 65 dni.	szil. bko.	9⅞.	
— — — — . . .	— 3 mies.	. . . .	9¾ 25/32.	
— Paryż	— 3 mies. . .	sant.	112½ ⅝.	

Rubel srebrny . . . . 3 r. 66 k.

Wilno 15 Maja.

Dukat nowy . . . . 10 r. 80 k.

— — stary . . . . 10 r. 70 k.

Rubel srebrny . . . . 3 r. 68½ k.

(Gaz. Hand.)

PRAWOZNASTWO ROSSYJSKIE.

(Doskończenie.)

II. *Prawidła układu i wydania zbioru.*

Stosownie do zamiaru wydania, trzymano się w niém następujących głównych prawideł.

1) Wszystkie xięgi podzielone zostały na dwie główne epoki. Pierwsza rościąga się od Ułożenija 1649 r. aż po 12 Grudnia 1825, to jest po dzień w którym wyszedł pierwszy manifest szczęśliwie teraz panującego N. Cesarza. Ta epoka zawierająca lat 176, składa *zbiór pierwszy*. Zaczęto ją od Ułożenija, s powodu że wszystkie ustawy i ukazy, przed niém zapadłe, uważają się za nieobowiązujące. (*) Druga Epoka zaczyna się od końca pierwszéj: składa *zbiór drugi*, którego pierwsze tomy do 1830 r. przygotowują się do druku, i w ciągu bieżącego r. będą wydane. Nadal zbiór ma się powiększać corocznem wydawaniem ustaw s każdego ubiegłego, w każdym następnym roku.

2) W zbiorze teraźniejszym pod nazwaniem ustaw pomieszczone są porządkiem dat wszelkie postanowienia dla stałego wykonywania przez Najwyższą władzę lub w Jéj imieniu przez właściwe urzędy wydane, we wszystkich gałęziach zarządu Państwa, bez żadnego wyjątku. Przy tém nie zważano zgoła na różnicę między ustawami teraz obowiązującemi, a ustawami odmienionemi. Takie gatunkowanie nie należy do zbioru, lecz do wykładu i wymaga innych warunków. Wykład powinien być i będzie wypadkiem zbioru: lecz nie może go zastąpić, owszem na nim powinien się opierać. Tego wymaga dokładność wykładu, wymaga historyczny związek i ogół prawodastwa: wymagają tego jeszcze następujące szczególne względy: a) Wyżej wspomnieliśmy, jak xięgi ustaw są nieodbicie potrzebne do wszelkich prawodawczych robot, w których potrzeba wiedzieć nie tylko porządek teraźniejszy, lecz i poprzedni, aby na zupełném obejrzeniu przeszłości i obecnego stanu, tém mocniej ugruntować przyszłość. b) w samém odbywaniu spraw i w stosowaniu prawa nabiegają pytania, które chcąc rozwiązać i dokładnie określić myśl obowiązujących ustaw, trzeba się cofać ku poprzednim ustawom, jako dochowującym w sobie po stracie nawet swojéj mocy, początek i powody ustaw poźniejszych. c.) bywają także w odbywaniu spraw zdarzenia że ich początek sięga wypadków już dawno minionych, i których rostrzygnienie powinno zapadać nie podług ustaw teraźniejszych, lecz podług ustaw s czasu, w jakim się te wypadki zdarzyły.

3) Sądowe wyroki mają moc prawa jedynie w tych sprawach, dla których zapadały: dla tego nie mogły wejść do zbioru ustaw ogólnych. Lecz od tego prawidła przyjęte były następujące wyjątki: moc niektórych wyroków sądowych, w samym ich wykładzie rościągnioną została do wszystkich spraw podobnych; inne lubo w nastaniu swojém prywatne, poźniéj przyjęte były za przykład i wzór dalszych wyroków i przez to wzięły charakter ogólny; inne znowu nie przestają być prywatnemi, lecz w nich objaśniono ustawę ogólną, ustalono jéj znaczenie, zbito tłumaczenie z duchém jéj niezgodne. Wszystkie takie i tym podobne wyroki weszły do zbioru. Podobne wyjątki przyjęte zostały i co do wyroków w sprawach karnych. Ważniejsze zwłaszcza co do zbrodni stanu, zdało się pożytecznem dochować w zbiorze.

4) Tak więc wszystko prywatne, osobiste, wszystkie rozrządzenia doczesne i przypadkowe wyłączone zostały s xiąg prawa; lecz i tu niektóre wyjątki miały miejsce: są rozrządzenia z istoty swojéj prywatne i przypadkowe, lecz historyczną swoją wartością znakomite, i takie wcielone zostały do zbioru jako pomniki wieku, jako skazówki jego obyczajów, jako wyrazy towarzyskiego życia.

III. *Środki dokonania zbioru.*

Oryginały ustaw od 1649—1711 r. t. j. do ustanowienia Senatu, znajdują się w archiwach dawnych izb rządowych (Приказовъ), połączonych w Archiwum aktów dziedzicznych (Вотчинное) przy Senacie, i w Archiwum Kollegium Spraw zagranicznych w Moskwie.

Oryginały ustaw od 1711 znajdują się w Petersburskiém Archiwum Senatu; w Archiwum Najświętszego Synodu, w Archiwum Gabinetu i Departamentu dóbr familii panującéj (Удѣловъ); w Archiwum Głównego Sztabu J. C. M. w Archiwum Departamentu Morskiego i innych Ministerstw. Należało przeto 1) przedewszystkiem w tych miejscach przejrzeć ustawy i ułożyć ich spisy 2) podług spisów zebrać same ustawy i 3) zebrane sprawdzić.

Ani w jedném Archiwum nawet w Senacie nieznaleziono zupełnych spisów ustaw. W spisach b. Komissii układu praw liczba ukazów oznaczona była 23,433. Do tego ze

(*) Ustawy te, ważne dla historyi, składać będą już rozpoczęty oddzielny zbiór pod nazwaniem *ustaw dawnych*.

spisów Petersburskiego Senackiego Archiwum przyłączono 20,472. W Moskiewskiem, znaleziono nadto 445, w Kollegium Wojny i w różnych Ministerstwach 8,889. Tym sposobem liczba ukazów podług spisów wynosiła 53,239.(*) Na tém skończyła się pierwsza robota: przystąpiono do drugiéj: do zebrania samych ustaw podług spisów.

Ze zbrojowni (Оружейная Палата) otrzymano oryginał Ułożenija: w dwóch zwitkach W zbiorze wzięto za zasadę textu trzy pierwsze wydania słowiańskiemi czcionkami w 1649 drukowane. (**) ... (Pomijamy tu wyliczenie xiąg i kopij które do tego zbioru były dostarczane.) .... Przystąpiono daléj do sprawdzenia zgromadzonych ustaw. Sprawdzenie to odbywało się trzykrótnie 1) przez porównanie kopii z oryginalnemi ukazami 2) przez rewiziją osobnych do tego wyznaczonych urzędników 3) przez ostateczną rewiziją innych urzędników przy odsyłaniu poszytów do drukarni. Za tém poszło samo wydanie. Dla drukowania zbioru Najwyższym Ukazem 22 Wrześ. 1827 zalecono założyć przy II Oddziale Drukarnię, pod dozorem oddzielnego Komitetu. W ciągu 8 miesięcy, drukarnia stanęła gotowa: przyuczono robotników s kantonistów i niższych służących z Wewnętrznéj straży i t. d.

Układ zbioru zaczął się od 1826 i trwał ciągle do 1 Marca 1830. Druk zaczął się 21 Maja 1828 i trwał do 1 Kwiet. 1830.

IV. Układ zbioru i porządek.

Zbiór ustaw składa się 1) s textu samych ustaw 2) ze spisu (Указатель) 3) s xięgi Etatów i Taryf i 4) s xięgi rysunków.

Text ustaw od 1649 do 12 Grud. 1825 r. zawiera się we 40 tomach.(***) .... (Tu następuje wyliczenie prawideł których trzymano się w drukowaniu, przywodzimy je pokrótce.) .... Każda ustawa wydrukowana jest dosłównie jak była w oryginałach, lub w exemplarzach przez Rząd ogłoszonych. Miesiąc i dzień wymienione są na początku każdego ukazu, a rok wytłoczony w górze na każdéj stronicy; w tytułach wymieniono czy ukaz jest Jmienny, czy Senacki, lub przez inną jaką wyższą władzę wydany. Ustawy są uszykowane w porządku chronologicznym. Dzień ukazu wymieniany był w ogólności ten, w którym ukaz zapadł, w niewielu przypadkach wymieniano dzień ogłoszenia. Każdy ukaz ma swój tytuł wyrażający treść jego w krótkości. Tomy nie mogły być wyrównane, jedne niedochodzą do 100, drugie dochodzą do 180 arkuszy: a to dla tego że starano się ile możności łączyć w jeden tom ukazy jednego roku. S powodu poźnego nadesłania oryginałów, lub s powodu pomyłek w nadesłanych xięgach, niektóre ustawy zostały wydrukowane podwójnie albo nie na swojém miejscu. Spis jest podwójny *Chronologiczny i abecadłowy*. Chronologiczny bieży porządkiem numerów, zawiera dzień i treść każdego ukazu. Spis abecadłowy jest słównikiem całego zbioru, zawiera główne wyrazy i odsyłacze. Pod głównemi wyrazami przywiedzione są ustawy do głównych przedmiotów ściągające się, porządkiem czasu z oznaczeniem tomów i numerów. Tak podług głównych wyrazów nie tylko można łatwo znaleźć ustawę potrzebną, lecz zarazem przejrzeć cały szereg ustaw do tego przedmiotu potrzebnych. Etatow od 1711 do 1825 wyszło 1,303, Taryf 48. Wzgląd na ich obszerność w druku był powodem, że je układano w odmiennéj postaci, dogodniejszéj do porównań i łatwiejszéj do drukowania. Rysunki monet, wag, miar, planow, herbów i t. p. wymagają dłuższego czasu aby mogły być odbite na kamieniu, lub wyrytowane, dla tego wychodzić mają oddzielnie, w miarę jak będą gotowe. Cały zbiór we 45 tomach w okładkach papierowych, kosztować będzie 500 r. ass. (833⅓ zł. pol.) Przedaż zacznie się od 1 Czerwca w biórze Drukarni. (въ Конторѣ Типографіи на Екатерининскомъ каналѣ, подлѣ Михайловскаго Дворца, въ казенномъ домѣ.)

(*) Poźniéj okazało się że w spisach wiele ukazów było oznaczonych podwójnie pod różnemi tytułami i datami, że było wiele urywków i artykułów z innych ukazów i wiele takich, które nie będąc ustawami nie mogły wejść do zbioru. To wszystko zostało ukończone i spisy przywiedzione do dokładności.

(**) Szczegółowy opis bibliograficzny Ułożenija, pomieszczony będzie w historyi Rossyjskiego prawodastwa układającéj się w II Oddziale.

(***) W końcu przedmowy przydana tablica wskazuje liczbę Ustaw, Urządzeń, Jnstrukcii, Przywilejów, Traktatów i Ukazów, z uszykowaniem ich podług porządku Panowań. S téj tablicy widać że w ciągu lat 176 stanęło 712 Ustaw, (Уставы) Urządzeń (Учреждений) Jnstrukcii (Наказовъ), 238 Przywilejów (Грамоть), 29,181 Ukazów, 369 Traktatów, w ogóle 30,600 aktów, a przydawszy 320 ukazów pod jednostajnemi Numerami umieszczonych w ogóle we 40 tomach zawiera się 30,920 aktów.

LITERATURA.

Zagajenie posiedzenia Tow. Przyjaciół Nauk przez Jul. U. Niemcewicza.

(Dokończenie.)

Utraciło towarzystwo król. w zeszłém półroczu, wielu z znakomitych członków swoich. Mamże wznawiać żal wasz, wspominając zgon ś. p. najwyższego Kapłana królestwa Polskiego, Jana Pawła Woronicza Prymasa i Arcybiskupa. Równie cnotliwe i wymówne usta, iak były kapłana tego, na dzisiejszem jeszcze posiedzeniu, oddadzą mu hołd powinny. Ja, którego mąż ten, od blisko pół wieku przyjaźnią swoją zaszczycał, to tylko powiem, że był on wzorem przykładnego kapłana, prawego obywatela, znakomitego pisarza.—Długo na niższych kapłaństwa znajdując się stopniach, niezmordowaném jego było staraniem, prowadzić lud wiejski do moralności, oświecać go nauką. Nigdy a nigdy zastosować do niego nie można tych słów Zbawiciela naszego, przywiedzionych w ewangelii ś. Łukasza: «Biada wam duchowni, boście wzięli klucze umiejętności, samiście nie weszli, a tym którzy wnijść chcieli, zbroniliście.»

W téjże samej chwili, kiedy zgasł nieodżałowany Woronicz, drugi pasterz najdawniejszej w Polszcze katedry, J. X. Arcybiskup gnieźnieński Wolicki zstąpił do grobu.—J w nim iak w Woroniczu, widzieliśmy obok kapłana, obywatela.—Zawsze pomny na ziemię w któréj się urodził, gdy ta postradała już istnienie, dawnej chwały jej pamiątki przynajmniej troskliwie zachować starał się. — Jemu winniśmy sprowadzenie do Gniezna zwłok ś. p. Krasickiego, on to powziął myśl wystawienia pamiątki ojcom Królów naszych. Niestety! nie doczekał uzupełnienia życzeń swoich, dał jednak pierwszy ruch i początek, a następca jego i stany poznańskie, wstępując w przykładną gorliwość jego żyjąc

pod oświeconym i dobroczynnym Monarchą, doprowadzą to dzieło do pożądanego końca.

Stracilismy równie s członków honorowych, znanych światu z nauki, za granicą PP. Davy Humphry, Vauquelin, Wollaston; w domu, Jmć X. Dombrowskiego.

S członków korrespondentów: Józefa Dzierzkowskiego, Gerarda Gley i Holendera. Na mieysca ich przybrani zostali znani z nauki i dzieł swoich tak w kraiu iak zagranicą.

Wybór nadzwyczayny. Pod bytność N. Pana: Żukowskiego nauczyciela Następcy tronu.

Wybory zwykłe: s przybranych na czynnych członków posunięci; Stern Abraham członek towarzystwa od 1817 r. chlubnie znany z wynalasku zadziwiającéj machiny arytmetycznej i wielu innych dowcipnych machin, o których były raporta działu umiejętności, oddające tym wynalaskom zaletę. — Kurpiński Karol przybrany do towarzystwa naszego w 1815. Tygodnik muzyczny przez niego wydawany 1820 i 1821 r. tudzież wykład systematyczny zasad muzyki na klawikord, cenione powszechnie. On kompozytorem najcelniejszym ojczystych oper.

Na przybranych członków zostali wezwani—a) Romuald Hube professor uniwersytetu, wydawca pism Gaia w łacińskim języku, autor rosprawy de furtis i dzieła będącego pod prassą, którego tytuł: Zasady prawa kryminalnego. — b) Adolf Szuch, znany s pięknego talentu w sztuce budowniczej. Doskonalił się on przez lat kilka za granicą i w stolicy sztuk pięknych za swoie architektoniczne plany medalem zaszczycony. c) Jan Geismer dziedzic byłej ekonomii rządowej, Passy uczony i praktyczny agronom, dla wzorowego w majątku swém gospodarstwa, chętnego udzielenia swych wiadomości wszystkim do niego się udającym, poważany powszechnie.

Obrani za członków korrespondentów, s pomiędzy rodaków naszych:—a) Kamiński Ludwik były pułkownik wojsk polskich. Dał on poznać literaturze polskiej celniejsze dzieła Popa, tłumaczył pomniejsze pisma innych angielskich poetów, ma ukończyć całkowity przekład Jerozolimy wyzwolonej Tassa.—b) Wincenty Hipolit Gawarecki, Prokurator króleski przy trybunale Wdzwa Płockiego. Od lat wielu poświęca się on z gorliwością naukom i starożytnościom oyczystym. Dziewięć pism iego różnemi laty drukiem ogłoszonych: z tych jedne w przedmiotach prawa a drugie w przedmiotach statystycznych i historycznych.—c) Podczaszyński Karol, professor architektury w Cesarskim Uniwersytecie wileńskim, jest autorem ważnego i gruntownie napisanego dzieła pod tytułem: *początki architektury*, mogącego stanąć w równi z sławniejszemi zagranicznemi dziełami o architekturze. Pismo to nadesłane przez autora, było rostrząsaném w dziale umieiętności, pozyskało zaletę, a dla okazania ile do tak systematycznej i użyteczney xięgi przywiązuje wartości, dział postanowił podać za kandydata Podczaszyńskiego i życzenie to przy wyborach spełnioném zostało.—d) Antoni Pstrokoński, rejent archiwista dawnych akt w Sieradzu, zajmujący się gorliwie mozolném powołaniem, tę pracę pod względem naukowym ważną uczynić zamierza. Zbiera wypisy ciekawe dotyczące się praw polskich i dzieiów dawnych, wypisuje wszelkie starożytności historyę naszą obiaśnić mogące.—e) Konstanty hr. Tyzenhauz ma przygotowane w rękopismach następujące prace naukowe: 1) Rosprawa o wielkich czworonożnych zwierzętach w Litwie. 2) Opisanie ptaków polskich z rycinami przez autora. 3) Uwagi myśliwego litewskiego nad obyczajami dzikich zwierząt w Litwie. — f) Stefan Zienowicz, nauczyciel mineralogii i chemii w Liceum wołyńskiém, ułożył kilka rękopisów we względzie tych nauk i ważne czynił postrzeżenia geognostyczne nad Wołyniem i Podolem. — g) Józef Korzeniowski, nauczyciel języka i literatury polskiéj w temże liceum, wydał *kurs poezyi, i dzieła dramatyczne.*

Z zagranicznych, korrespondentami: h) Ojkomonides radca szkół duchownych w państwie rossyjskiem, członek akademii kijowskiej, wydał dzieło ważne: o bliskiém powinowactwie języka słowiańsko-rossyjsk. z greckim we 3 tomach. Zatrudnia się teraz nową pracą: porównaniem języka słowiańskiego z greckim. — i) Fischer de Waldheim professor zoologii w uniwersytecie moskiewskim, członek wielu towarzystw uczonych, założyciel i dyrektor towarzystwa badaczów natury, autor wielu dzieł ważnych. k) Campbell Tomasz były Rektor Uniwersytetu Glazgowskiego, professor literatury angielskiej w uniwersytecie londyńskim, autor literatury angielskiej i wielu poematów. — l) A. H. Heeren professor historyi powszechnej w Getyndze. Jego utworem są dzieła: O handlu starożytnych, o systemacie państw europejskich i ich osad od odkrycia Ameryki. — ł) Karol de Rotteck prof. w Uniw. fryburgskim w Bryzgowii, jest autorem wielce poważanego dzieła *o powszechnej historyi*, w którem o dziejach Polski mówiąc, nie uwodzi się uprzedzeniami cudzoziemskich pisarzy.—m) Całej publiczności znane są zasługi tych jeszcze członków korrespondentów: *Barona de Ferussac*, *Degérando*, *Thorwaldsena.*

Obrani członkami honorowemi: — a) Blumenbach twórca anatomii porównaczéj, który sławnemu Cuvier drogę do tej nauki pokazał.—*b) Göthe.—c) Chateaubriand*, których prace naukowe, komuż w uczonym świecie nie są znajome?

Posąg Kopernika już ukończony i w niewielu dniach na widok publiczny wystawionym zostanie. (*) Medal także na pamiątkę inauguracyi posągu męża tego, przez ziomka naszego pana Oleszczyńskiego ryty, ufamy iż w tymże dniu gotowym będzie do nabycia lubownikom.

Skwapliwe towarzystwo król. w okazaniu nayrychlej wdzięczności swojej Naj. Królowi za hojny dar Jego, w wyznaczonych nagrodach za najlepsze odpowiedzi na zadania przez towarzystwo król. uchwalone, dziś je ogłasza.

ROZMAITOŚCI.

«W N. 56 Pszczoły Północnéj w przypisku Kontr-Admirała Rikord do listu z Eskadry Rossyjskiéj, znajdującéj się na morzu Śródziemném, czytamy o Prezydencie Hrabi Kapodistria co następuje:

«W roku 1828 Hr. Jan Kapodistria wypłynąwszy z Ankony, dążył ku Eginie gdzie wtedy był tymczasowy rząd Grecii. W niewielkiej od tej wyspy odległości powstała burza na morzu i Kapitan Okrętu przewidując że się na długo zanosi, przełożył Hr. zawinąć do bliskiego portu Napoli-di-Romania. Skoro za zgodą Kapodistria tam przybyli, znakomitsi obywatele Greccy postrzegłszy narodową na maszcie banderę, natychmiast przybyli do wybranego przez się Prezydenta i donieśli mu ze smutkiem, że Greccy żołnierze zgromadzeni na dolinie dzielącej Napoli-di-Romania od Argos, pod dowództwem

(*) Patrz wyżéj, str. 154.

dwóch nienawidzących się nawzajem wodzów Kolokotroni i Griwa, gotują się do domowej wojny. Kapodistria schodzi wnet s przybyłymi znaczniejszemi obywatelami z Okrętu, daje posłuchanie Kolokotroni i Griwie i ci s pokorą składają u nog jego swój oręż; w téjże chwili zniknęła najzawziętsza nienawiść, a na płaszczyźnie Argos między tłumami buntowniczemi zaczęły się rozlegać radośne okrzyki: *Zito o Kiwernitis* t. j. niech żyje Prezydent! Kapitan Angielskiego Okrętu zdziwiony naprzód odwagą Hr. Kapodistria, że się udał na brzeg bez straży, a poźniéj bardziej jeszcze zdumiony dokonanym przezeń czynem, zawołał: «Widzę teraz, jakiego człowieka wiozę dla Grecii.»

Sam objechawszy część żyżnéj Argolidy, wszędzie przysłuchiwałem się mieszkańcóm błogosławiącym Prezydentowi, którego spokojni dziś uprawiający rolę wieśniacy w prostocie swej nazywają: *Barbo-Jani* t. j. dziadulkiem Janem. Dość krok stąpić w Morei aby się przekonać czym jest dla Grecii Kapodistria: twórczy jego jeniusz położył już dla wszystkich oddziałów cywilnego bytu stałe i niezachwiane zasady. Oby Wszechmocny dopomógł mu pod opieką trzech wysokich Mocarstw dokonać wielkiego dla ludzkości dzieła przez wyniesienie Grecii na godność Europejskich narodów.»

Początek pisma w Europie. Chińskie podanie. Chińczyk mający zwyczaj przy wychodzeniu na przechadzkę brać s sobą xiążkę dla rozrywki, puścił się raz lasem, aż się zatrzymał dla czytania i dla wypocznienia. Strudzony, schował xiążkę pod kamień, a sam zasnął. Obudziwszy się poszedł do domu, a o xiążce zapomniał. Tak xiążka długie lata leżała i od wilgoci zgniła aż do 24 liter, które kamień od zepsucia ochronił. Te szczątki znalazła małpa, a nie mogąc wyczytać oddała je Europejczykom, którzy z nich sobie pismo utworzyli.

— *Kondor Południowej Ameryki.* P. Temple w wydanej w b. r. podróży do Peru czyni następną wzmiankę o Kondorze Południowej Ameryki «Zdarzyło mi się ubić Kondora właśnie w tenczas kiedy pożerał zdechłego konia i tak się przesycił, iż mi pozwolił zbliżyć się do siebie na wystrzał pistoletu wprzód nim rozwinął skrzydła żeby się wznieść na powietrze. Ta chwila była dla mnie znakiem do wystrzału i wkrótce postrzegłem rosciągnionego u nóg moich tego straszliwego ptaka. Zaledwie wiarę dać można ażeby mieszkaniec powietrza mógł wyrównywać wielkością ogromnym ziemnym i wodnym zwierzętom, i kto niewidział większego ptaka nad Alpijskiego orła ten z zadziwieniem przeczyta że w południowej półkuli znajduje się drapieżny ptak, tak ogromny i obdarzony taką siłą iż porywa w swe szpony wołu, wynosi na powietrze i stamtąd upuszcza na ziemię aby go zabić a potém pożreć» — P. Temple dodaje że Kondor z rospostartemi skrzydłami miał szesnaście kroków (40 futów) od jednego końca do drugiego, pióra w skrzydłach miały ośm kroków (20 futów) których grubszy koniec był ośm diujmów obwodu.

(Liter. Begleiter d. Provinzialbl.)

Pismo Periodyczne dla dzieci. Wkrótce z drukarni Puławskiéj wychodzić zacznie, w miesięcznych poszytach, pismo periodyczne, pod tytułem: *Skarbiec dla dzieci* składający się z dwóch oddziałów.

Pierwszy oddział zamykać będzie cztery ryciny litografowane in 4-o, ze stosownym opisem do każdéj, nieprzenoszącym jednéj karty.

Wszelkie przedmioty, mogące młodym czytelnikom, podawać nowe, lub rozszerzać, prostować, ustalać nabyte już pojęcia w Geografii, Historii, Fizyce, Sztukach przemysłowych, a szczególniéj w Historii Naturalnéj, wchodzić będą do pierwszego oddziału Skarbcu; aby tym sposobem wszelkie zjawiska świata zmysłowego, który Wszechmocność przeznaczyła na pobyt i użytek człowieka—pojedyńczo, bez ładu jeszcze i powiązania, jak zabawka, jak sen, nastręczały się rannéj myśli;—osadzały w pamięci korzystne nadal zasoby i ponętną ścieżką naprowadzały uwagę do przyszłych trudów nauki.

Wychodzące w tym rodzaju dzieła za granicą w Niemczech i w Anglii, a mianowicie: Bilderbuch Bertucha i Library of entertainig knowledge, jak pierwszą myśl podały niniejszemu przedsięwzięciu, tak też często będą wzorem dla wydawców. Prócz tego: zbiory Biblioteki Puławskiéj, pomoc i spółdziałanie osób trudniących się wychowaniem, pozwalają tuszyć wydawcom, że im, co do wyboru i opisów, na zasiłku nie zabraknie, i że szczérym zamiarom swoim, usłużenia pożytkowi powszechnemu, łatwo wydołać potrafią.

Rycin dostarczy Litografia przy Drukarni Puławskiéj, w tym poniekąd celu, s początkiem niniejszego roku zaprowadzona. Aby miały celować pod względem estetycznym, wydawcy niechcą podchlebiać sobie; o to jedynie starać się pragną, by im przynajmniéj ująć niemożna było skromniejszéj zalety: dokładności: pomni, że nie dostarczanie samych bawideł i cacek, lecz poważnéj acz snadnéj nauki, główném ich dążeniem. Ryciny będą kolorowane..... przymiot istotny, jużto jako mającym obejmować najwięcéj przedmiotów Historii Naturalnéj, jużto że celem ich także: podobać się dzieciom. Pewna jednak liczba exemplarzy pozostanie bez illuminowania.

Drugi oddział przeznaczony jest, na zbogacenie naszych Bibliotek dla dzieci, w tłumaczenia dzieł zagranicznych, powszechnéj wziętości i doświadczonego użytku. Tłumaczenia takowe, wychodzić będą przy każdym numerze Skarbcu, w dwóch arkuszach z osobném liczbowaniem i z właściwym tytułem. Wydawcy zaczną od wielce rozsądnéj i jedynéj w swoim rodzaju xiążki Pana Edgeworth: Early Lessons.—Dla dodania językowéj korzyści, do moralnego użytku, dzieło to wydawaném będzie w trzech razem językach; to jest; w Angielskim, Francuskim i Polskim.

Skarbiec dla Dzieci wychodzić będzie w końcu każdego miesiąca. Prenumerować można we wszystkich xięgarniach i urzędach pocztowych Krolewstwa Polskiego, s przesłaniem opłaty do expedycii pocztowéj w Puławach.

Cena prenumeraty na Skarbiec z rycinami kolorowanemi: Rocznie złp. 36. Kwartałowie 9. Z Rycinami czarnemi Rocznie 24. Kwartałowie 6. W tym roku wyjdzie ciąg trzy-kwartałowy, to jest Nrów 9, za stosowną prenumeratę: z Rycinami kolorowemi złp. 27. Z Rycinami czarnemi 18.

Pierwsze dwa Numera za Kwiecień i Maj będą gotowe do odebrania w końcu Maja. Numer Kwietniowy zamykać będzie następujące przedmioty: 1) Porównanie wysokości gór na kuli ziemskiéj.—2) Mogiła Kościuszki.—3) Palma Kokosowa.—4) Zubr. Numer Majowy. 1) Portret Woronicza.—2) Widok Algieru.—3) Kondor.—4) Winogrona rodzenkowe. A przy tych numerach początek: Early Lessons s przemową tłumacza polskiego.

Od Redakcii. Otrzymaną recenzią Szkoły Muzycznej umieścimy.

Печатать позволяется. С. Петербургъ. 27-го Мая, 1830. *Цензоръ О. Сенковскій.*
W DRUKARNI WOJENNÉJ.